

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

De S. Lioba abbatissa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

porrigens nobis rursus diuinus Apostolus, & verbo ijs, qui habent aures, magnam præbens securitatem. Qui enim videtur stare, inquit, videat nè cadat. Fratrem iudicare, cauendum est pro viribus. Hic est enim fœtus anima, more Pharisæico alios despicientis, & eius, qui per aliorum condemnationem se vult iustificare. Sed tu, eo dimisso, si iudicandi tenearis desiderio, cum te proximè habeas, nè cesses te quotidie iudicare & examinare, & quamoptimè corrigere. Ad petulantiā ac contumeliam propensa res est venter, qui curatur, qui curantem miserè remuneratur. Laboribus autem flectitur, & ieiunio domatur, & vt audax equus, ab immodestis arcerur saltationibus. Non est à vobis obliuioni mandanda hospitalitas. Hospitio autem excipientes, pedes quoque humiliter lauate: hoc est enim Christi præceptum: & quod ipse primus fecit, nos iussit facere similiter. Ped id enim non solum geritur cura proximi, sed potest etiam curari grauis animæ morbus, nempe nimia de se persuasio. Atque multas quidem etiam alias peccati sordium expiationes inuenit creator & Saluator nostrarum animarum, vt potè lachrymas, gemitus, cordis contritionem, ieiunium, precationem, humi cubationem, & si quod est aliud medicamentum benignæ poenitentia. Sed difficilia sunt hæc & laboriosa, etiamsi multam præbeant vtilitatem. Vnum autem noui, quod est admodum quidem expers laboris, ad purgandas autem animæ sordes est validissimum. Quid hoc est? Ijs qui delinquant, peccata dimittere. Quod quidem non est solum Deo gratum, & nostrorum malorum ab eo exorat solutionem, sed etiam supplicio sæpè vehementius attingit eum, qui peccauit, & pro libero facit seruum ei, qui ignouit: quomodo etiam videtur, externis dicentibus: Est venia supplicio potentior.

Cum hæc & multa alia eiusmodi dixisset discipulis, & precatus esset salutem animæ, & eis benedixisset, nullum autem accepisset morbi sensum, neque partium corporis vllum sensisset dolorem, in quodam lecto accumbens, remisit quidem pedes, emisit autem beatam quoque animam, lætantibus lætam eam tradens Angelis: manibusque sanctis, vt par erat, mandatus sepulturæ, transit ad vitam, quæ nunquam desinit. Quo in loco aufugit dolor, molestia & gemitus. Quo in loco facie ad faciem ijs, qui sunt mundo corde, cernitur diuina Trinitas. Quo in loco est lætitia & exultatio ineffabilis. Quo in loco est consolatio & requies ijs, qui in pulchra sudauerunt vinea, & ingressi sunt laboriosum & asperum iter virtutis. Sed talem quidem habuit vitæ exitum Chariton, non qui ante mortem nihil præsciuisset, aut prædixisset, sicut prius diximus: sed de ea, & de tempestate, quæ erat vexatura Ecclesias, accuratissimè significasset.

Quæcunque, ergo ô dilecti, ex illius factis & miraculis, tempus & obliuionem potuerunt effugere, ea studiosis vestris auribus tradidimus. Neque enim intervallum modicum inter Aureliani Imperium, & hoc tempus intercedit. Nos enim à nullo scriptis quicquam mandatum accepimus ex hoc, quò d eo tempore essent pauci non solum monachi, sed etiam omnino Christiani, & qui essent signati luce cognitionis: ij autem, qui erant, agitabantur quotidianis persecutionibus. Illa autem sunt, quorum hic fecimus mentionem quæ viri pij & veritatis amatores, filius à patre accipiens, corporali, inquam & spiritali, conseruauerunt ad nostrā vsque tempora: Ad gloriam patris, & filij, & spiritus sancti, vnus & eiusdem essentia Diuinitatis: Quam decet omnis gloria, honor, & adoratio nunc, & in secula seculorum, Amen.

VITA S. LIOBÆ VIRGINIS ET ABBATISSÆ, SAE, IVSSV RABANI ABBATIS A RVDOLPHO

eius discipulo doctè & grauitè conscripta.

PROLOGVS AVTHORIS.

SCRIPTVRVS vitam beatæ & venerabilis Liobæ virginis, sponsum illius Christum Dominum, Deum & Salvatore nostrum, inuoco: vt qui ei contra aduersarias potestates virtutem & victoriam tribuit, mihi quoque ad narranda meritorum eius præconia sermonem largiatur. Ego enim gesta illius omnia non didici: sed pauca quædam à viris venerabilibus ad meam notitiam peruenerunt, qui quatuor discipularū eius, Agathæ videlicet & Teclæ, Na-

O o næ

Mago presbyter & monachus quæ scripsit de S. Lioba.

na & Eoliba, fidei narratione comperta, singuli pro captu ingenij sui, sicut sibi tradita sunt, literis mandare, & ad exemplum posteris relinquere studuerunt. Ex quibus vir religiosus Mago presbyter & monachus, qui ante quinquenniū defunctus est, prædictis sceminis admodum familiaris extitit, & crebrò ad eas veniens, sermonē de utilitate animæ cum illis habere consueverat. Hic itaq; nonnulla gestorum illius memorabilem ab eis agnoscens, breuiter quidem annotare curauit, sed nimis obscura reliquit: quia dum succinctæ breuitati studuit, in nonnullis locis ita dubia reddidit, ut quauis cognoscendi præferrent imaginem, non referrent tamen intelligendi vigorem. Quod nimirum idē contigisse opinor, quia rerum cognoscendarum audis, ne audita memoriā fugerent, primum ea strictim literis mandauit, ut postmodum ordinata per oeciū libelli seric, pleniorē in eis legentibus viam intelligentiæ efficeret: & inde factū esse, ut confusa omnia & sparsim in schedulis annotata reliquerit, quia in sperata morte præuentus, ad ordinanda illa, prolixioris vitæ spatium non habuerat. Quapropter ego non mea presumptione, sed imperio veneradi patris ac præceptoris mei Rabani Abbatis prouocatus, cuncta, quæ ab illis breuiter scripta & in schedulis sparsim memoraueram, in vnum colligere studui: & tam ex eis, quæ ibi annotata reperi, quàm quæ ex aliorum relatione didici, ordinato breuiter libelli textu, rerum gestarum seriem scire volentibus pandere curavi. Sunt enim plerique adhuc in corpore manentes viri religiosi, qui non solum eadem ipsa, quæ ab alijs scripta cōmemoraue-
ram, vno sermone, sicut à maioribus audierant, referunt: verum etiam nonnulla alia memoratu digna adijcere solent, quæ supradictis annotationibus copulare, & huic opusculo inferere congruum iudicavi: ut non tam incepta aliorum ordinanda atque complenda suscepisse, quàm propria quodammodo scripta condidisse videar. Porro de fide dictorum nemini fidelium arbitror esse ambigendum, quandò ea & probitas referentium commendat personarum, & virtutes miraculorum, quæ diuinitus ad of-
ficia eius mortua frequenter fieri solent, vera esse liquidò manifestant. Sed priusquam ad narranda vitæ morum quæ eius insignia veniam, non absurdum videtur, si de magistra illius & spiritali matre, quæ eam in Christo genuerat, & cælestis vitæ studijs imbuerat, ex multis referam pauca, quæ didici: quatenus lector, agnitis tantæ sceminæ virtutibus, eo facilius discipulæ gestis fidem accomodet, quo eam à tam nobili magisterio disciplinæ spiritalis primordia sumpsisse cognouerit.

Rabanus Abbas.

Fides huius historiz.

Terra Abbatissa S. Liobæ magistra

VITAE HISTORIA.

28 Septeb. Cap. 1.

for. decer-
nebat,
Cap. 2.
Terra, foror
Regis, infi-
gnis Abba-
tissa.

N Britannia insula, quam natio Anglorum inhabitat, locus quidam antiquo gentis illius vocabulo Vuinbrunno vocatur: quod Latine interpretatum, Vini fons dici potest. Qui propter nimiam claritatem & saporem eximium, quo ceteris terræ illius aquis præstare videbatur, hoc nomen accepit. In quo duo monasteria antiquitus à Regibus gentis illius constructa sunt, muris altis & firmis circumdata, & omni sufficientia sumptuum rationabili dispositione procurata: vnum scilicet clericorum, & alterum sceminarum. Quorū ab initio fundationis suæ vtrun-
que ea lege disciplinæ ordinatum est, ut neutrum eorum dispar sexus ingrederetur. Nunquam enim virorum congregationem scemina, aut virginum contubernia quisquam virorū intrare permittebatur: exceptis solummodo presbyteris, qui in ecclesias earum ad agenda Missarum officia tantum ingredi solebant, & consummata solenniter oratione, statim ad sua redire. Sceminarum verò quæcunq; seculo renunciens, earum collegio sociari voluerat, nunquam exitura intrabat, nisi causa rationabilis vel magnæ cuiuslibet utilitatis existens, eam cum consilio emitteret. Porro ipsa congregationis mater, quandò aliquid exteriorum pro utilitate monasterij ordinare vel mandare necesse erat, per fenestram loquebatur, & inde cernebat, quæcunque ordinanda aut mandanda utilitatis ratio exigebat.

Huic ergò loco post nonnullas Abbatissas & spiritales matres, prælata est virgo religiosa, nomine Terra, genere quidem secundum seculi dignitatem nobilis, (soror quippè Regis erat) morum autem probitate & sanctarum spectamine virtutum, multo nobilior: quæ vtrunque monasterium magna discretionis arte regebat. Omnia enim

enim bona & sancta exemplis magis, quam verbis ostendebat, & quæcunque salutem animarum docuerat esse contraria, in suis actibus non agenda monstrauit. Rigorem etiam disciplinæ, qua locus ille præ cæteris semper viguit, tanta sollicitudine tenuit, ut nunquam sceminarum ad Clericos pateretur accessum. Virgines verò, cum quibus ipsa indefinenter manebat, adeò immunes à virorum voluit esse consortio, ut non tantum laicis aut Clericis, verum etiam ipsis quoque Episcopis, in congregationem earum negaret ingressum. Huius plurima feruntur virtutum insignia, quæ veneranda virgo Lioba discipula eius, memoriter & iucundè referre solebat: de quibus duo tantum, ut ex ijs cætera conijci valeant, commemorare curauit.

Erat in illo virginum monasterio sanctimonialis quædam, propter disciplinæ studium & arctioris vitæ obseruantiam, qua cæteras præire videbatur, sæpè Preposita ordinata, frequenter autem Decana ex more constituta. Hæc dum nimis incautè atque indiscretè disciplinam exerceret in subditis, omnium ferè, & maxime iuuenum, in se odia concitauit. Quarum illa tristitia & concinnata aduersum se maledicta, quæ suam mansuetudine interdum lenire potuit, contumaci corde despexit, & vsque adeò contra eas rigida perseuerauit, ut nec in vltimo vitæ suæ tempore commotionem cordis earum vlla satisfactione amouere curaret. Defuncta est ergò in hac pertinacia, & sepulturæ tradita, tumulusque super sepulcrum eius, congesto terræ aggere, compositus est. Nec tamen conqueuit animus iuuenum, odientium eam, quin statim ut aspicerent locum, in quo sepulta est, maledicerent crudelitati eius: immò ascendentes tumulum, & quasi funestum cadauer conculcantes, in solatium doloris sui, amarissimis insultationibus mortuæ exprobrarent.

Quod cum mater congregationis venerabilis Tetta comperisset, temerariam iuuenularum præsumptionem correptionis vigore compescens, perrexit ad tumulum, & mirum in modum conspexit terram, quæ desuper congesta erat, subsedisse, & vsque ad semipedis spatium infra summitatem sepulcri descendisse. Quo viso, vehementer expauit. Intellexit enim ex defectu terræ, pœnam sepultæ: & seueritatem iustitiam Dei perpendit ex detrimento sepulcri. Conuocatis ergò omnibus in vnum sororibus, cœpit eas increpare propter crudelitatem illarum & duritiam cordis: quòd ob factam sibi iniuriam essent implacabiles, & propter momentaneam disciplinæ amaritudinem, perpetuas haberent discordias: & cum sit Christianæ perfectionis, pacificum esse etiam cum pacis inimicis, illæ econtrariò non solum inimicos non diligere, sed etiam sororem, quam viuentem contra præceptum Domini odissent, studio impietatis mortuum execrarentur. Admonuit autem eas deceterò ab inimicitijs abstinere, iniurias amplecti, faciles esse ad indulgentiam, & sicut sibi vellet debita à Domino dimitti, ita inuicem offensiones ex corde relaxarent. Post hæc verba pro defuncta sorore eas obsecrauit, ut quicquid ante mortem in quanlibet earum peccatis videbatur, ex animo remittentes, secum pariter orationi incumberent, & pro absolutione illius diuinam clementiam inuocarent. Cumque omnes vnanimiter exhortationibus eius annuissent, indixit eis triduanum ieiunium, monens vnquamque psalmodijs & vigilijs ac precibus sanctis pro ea studiosius insistere. Die autem tertia, expleto ieiunio, cum omni congregatione virginum basilicam intrauit, & illis litanias facientibus, & nomen Saluatoris inuocantibus, ipsa cum lachrymis ante altare, pro anima defunctæ sororis rogatura, prosternitur. Cumque in oratione persistere, fossa sepulcri, quæ prius penè vacua videbatur, humo crescente, paulatim cœpit repleri: ita ut vno eodemque momento & ipsa ab oratione resurgeret, & terra sepulcrum complanaret. Qua de re manifestè ostenditur, quòd cum monumentum visibiliter ad priorem statum redijt, per orationes sanctæ virginis, defunctæ animam virtus diuina inuisibiliter absoluit.

Alio quoque tempore contigit, ut soror, cui oratorij cura commissa erat, cum post Completorium cubitum itura, fores ecclesiæ obseraret, clauis vniuersas ipsa nocte nesciens perderet. Erant enim pro diuersitate rerum, in thesauris ecclesiæ repositarum per plures: & aliæ quidè argenteæ, aliæ autem æræ vel ferreæ, ligatura fabrefacta sibi met connexæ. Cum autem ad nocturnas vigilijs signum pulsatura surrexisset, & clauis ad pandendas ecclesiæ ianuas non reperisset, accenso lumine, loca omnia, quæ spem inueniendi pollicebantur, diligenti inuestigatione lustrauit: & quasi semel quæsisse non sufficeret, rursus eadem geminata inquisitione repetiuit. Cumque hoc sæpius faceret, & nihil inquirendo proficeret, ad Abbatissam, quæ sororibus adhuc

Nota q̄ noluerit quæquam virorū ingredi cœnobium.

Cap. 3.
Taxatur immodicæ seueritas cuiusdam sanctimonialis.

Cap. 4.
Nota de sepulcro eius, & pœna Purgatorij.

Discant hoc ex ep̄lo prælati, cū miritate suam gregem regere.

Nota rem memorabile, & q̄ proliant defunctis preces viuorum.

Cap. 5.

Nocturnæ vigiliæ monachorum.

quiescentibus, more solito vigilijs insistens, nocturnæ orationis tempora præueniebat, perrexit, & tremens ac pauore perculsa, ad pedes eius prouoluta est, ei que culpam negligentiae suæ humili satisfactione patefecit. Quod cum illa audisset, statim intellexit diaboli insidiantis hanc esse machinationem: & conuocatis fororibus, nocturnas vigilias ac matutinorum solennia in alia eade compleuit. Quibus peractis, protinus se vnâ cum eis in orationem dedit, & antiqui hostis malitiam virtute sanctorum precum sine mora detexit. Orantibus enim illis ante fores oratorij, vulpecula eximprovisò mortua apparuit, in cuius ore clauces, quas perditas dolebant, vniuersæ repertæ sunt. Tunc venerabilis mater, sumptis clauibus, iussit aperire ianuas, & cum vniuersis sanctimonialibus, quæ tum ferè quingentæ aderant, ecclesiam intrans, omnipotenti Deo in hymnis & laudibus gratias reddidit: qui famulas suas in se confidentes, misericorditer exaudisset, & malignum hostem digna confusione deiecisset. Ille enim, qui dixit: Ponam sedem meam ad Aquilonem, & ero similis altissimo: per tumorem superbiæ suæ bestijs assimilatus est: & qui subijci Deo per humilitatem noluit, per humiles ancillarum Dei orationes, in vulpecula detectus & confusus apparuit.

500. moniale. in vno monasterio

Esa. 14.

Cap. 6.

S. Liobæ parentes.

klockum, id est, Campana.

1. Reg. 11.

Les Germanice, dilecta Latine.

Cap. 7. Eius sanctissima in monasterio educatio.

1. Thes. 5.

2. Thes. 3.

for. fororibus

Cap. 8. Visio eius.

Hæc de venerabili matre Tetta, eiusque virtutibus dicta sufficiant: nunc ad explicanda eius spiritalis filie Liobæ gesta, secundum propositum stylus vertatur. Igitur parentes eius natione Angli, genere quidem nobiles erant, & studiosi ambo in religione & obseruantia mandatorum Dei. Pater eius, Dimo: mater verò, Ebba vocabatur. Sed cum essent steriles & infecundi, absque liberis diu manserunt. Cum autem pertransissent dies plurimi, & eis iam senibus atque ætate prouectis spes generandæ prolis abesset, mater eius per somnium vidit, se quasi signum ecclesiæ, quod vulgò klockum vocant, in sinu suo habere, idque immisâ manu tinniens extrahere. Experrecta itaque, nutricem suam iam vetulam vocauit, & ei somniû, quod viderat, reuelauit. Cui illa prophetico spiritu: Adhuc, inquit, ex vtero tuo videbimus filiâ, quam vt Domino iam nunc voueas oportet: & sicut Anna Samuel omnibus diebus suis in templo Dei feruiturum obtulit, ita hanc ab infantia sacris literis eruditam, in sancta virginitate, quandiu vixerit, illi seruire concedas. Quod cum vouisset mulier, post non multos dies concepit & genuit filiam, quam vocauit Truthgebam, cognomenque Liebam vel Liobam, eò quod esset dilecta. Hoc enim Latine, cognominis huius interpretatio sonat. Adultam itaque Deo consecrauit, & supradictæ matri Tettæ diuinis studijs imbuendam tradidit. Nutricem verò suam pro eo quod tanta sibi gaudia futura prædixerat, libertatis præmio remunerauit.

Creuit ergò puella, & tanta Abbatissæ cunctarumque sororum cura erudiebatur, vt nihil aliud præter monasterium & cælestis disciplinæ studia cognosceret. Non enim iocis delectabatur ineptis, nec iungi passâ est inanibus iuencularum fabulis: sed Christi desiderio flagrans, ad legendum vel audiendum verbum Dei animum semper habebat intentum: & audita vel lecta memoriæ commendans, vtilitatem præceptorum vitæ & institutione seruabat. Cibi autem & potû ita temperauit vsu, vt contemptis delicijs & escæ lautioris illecebris, his tantum, quæ dabantur, contenta, nihil amplius requireret. Orabat assidue, sciens scriptum in Apostolo, sine intermissione fidelibus orandum esse. Quando non legebat, operabatur manibus ea, quæ sibi iniuncta erant. Didicit enim scriptum, quod qui non operatur, nec manducet. Lectioni tamen atque auditioni sanctarum scripturarum magis, quam labori manuum operam impendit: summoperè studens, nè lecta vel audita, ex eius animo laberentur: sed præcepta Domini custodiens, memoriam eorum in executione operum semper habere consuevit. Sicque vitam suam instituens, ab omnibus prioribus puro diligebatur affectu, & ab omnibus discens, omnibusque obediens, proprias singularum gratias imitando captabat. Huius continentiam, illius iucunditatem sectabatur: Illius lenitatem, illius patientiam, alterius autem mansuetudinem mirabatur. Hanc vigilantem, illam verò legentem studuit emulari. Charitati præcipuè operam dabat, sine qua reliquas virtutes nihil esse sciebat.

Cum his & alijs huiusmodi virtutum studijs per singulos dies animum ad cælestia roboraret, quadam nocte per somnium vidit quasi purpureum filum de ore suo descendere. Quod apprehensum manu cum extrahere conaretur, prolixius cœpit extendi: & velut ex interioribus viscerum procederet, paulatim crescebat in maius, & augmenta sui capiebat. Cum autem exuberante materia, colligendo manû impleret, & filum

filium nihilominus ex ore dependeret, * globum ex eo rotundo schemate voluendo formauit. In cuius confectioe cum nimis laboriosè defudaret, præ angustia somno soluta est: cœpitque intrâ se tacitè cogitare, cupiens somnij cognoscere discretionem. Intellexit enim sibi non sine causâ visionem apparuisse, sed aliquid ei latentis inesse mysterij. Erat ergò in eodem monasterio soror quædam maturæ ætatis, quæ ex euentu rerum, quas sæpè prædixerat, prophetiæ spiritum habere noscebatur. Cui illa quidem somnium de sua persona referre noluit, sed vni ex discipulabus suis, totum per ordinem, sicut viderat, reuelauit, præcipiens, vt iret ad eam, & exposito, quasi sibi apparuisset, somnio, precaretur: vt quicquid in eo intelligeret, suo manifestaret eloquio. Perrexit itaque puella, & fecit sicut à magistra fuerat instructa. Cumque omnem somnij tenorem quasi ex propria persona exposuisset, soror illa futurorum præscia, cum indignatione respondit: Vera quidem visio est, & bona futura portendens: tu autem cur tibi talia apparuisse mentiris? Hæc enim non tibi conueniunt, sed electæ Dei & dilectæ: Liobam scilicet virginem, cognominis suauitate significans. Illi, inquit, hæc ostensa sunt, cui merito sanctitatis & sapientiæ talia congruunt: quoniam multis profutura est tam verbo prædicationis, quàm bonæ operationis exemplo. Filium enim, quod per os eius ex visceribus prodijt, doctrina sapientiæ est, vocis ministerio ex illius corde procedens. Quod autem manum impleuit, hoc significat, quia omnia, quæ ore docuerit, operibus exæquabit. Porro * globus, qui voluendo conficitur, & rotunditate sui volubilis est, mysterium exprimit verbi diuini, quod per os actusque prædicantium voluitur, & nunc per actiuam vitam in imis versatur, nunc per contemplatiuam in sublimia erigitur: nunc se per compassionem proximi humiliat, nunc per dilectionem Dei exultat. His quidem indicijs Deus magistræ tuam verbo & exemplo multis profuturam ostendit: effectus autem procùl ab hoc loco in alijs nationibus erit, quòd eam proficisci oportet. Hanc igitur interpretationem somnij veram fuisse, rerum probauit euentus.

globum
fentio legē-
dum.

Quædam mo-
nalis spiri-
tu prophē-
tici claret.

Visiois ei-
us interpre-
tatio.
globum

Igitur eo tempore, quo cælestis vitæ studijs beata virgo Lioba in monasterio floruerat, sanctus martyr Bonifacius à Gregorio, Romanæ sedis antistite, qui Constantino in pontificatu successit, Episcopus ordinatur, & ad prædicandum verbum Dei Germaniæ populis mittitur. Vbi cum messem quidem multam, & pronos ad fidem populos reperisset, operarios autem, qui sibi collaborarent in agro Dominico, paucos haberet: in terram Anglorum, vnde ipse ex parentibus ortus erat, legatos & epistolas misit, atque ex diuerso Clericorum ordine nonnullos accersiuit doctos lege diuina, & ad prædicationem verbi, vitæ merito morumque probitate idoneos: quorum adminiculo iniunctam sibi legationem non segniter administravit. Magnam enim Germaniæ partem doctrina salutari virtutumque miraculis Christo acquisiuit. Nam cum quotidie populorum frequentia fidei sacramentis imbueretur, diuinus sermo non solum in ecclesijs, verum etiam per pagos & castella diffundebatur intantum, vt & fideles catholici assiduis exhortationibus firmarentur, & deprauati viam correctionis agnoscerent, & pagani fide instructi, certatim ad gratiam baptismatis conuolarent.

Cap. 9.
S. Bonifaci-
us Christū
Germanis
prædicat.
Eius vita ha-
betur s. Lu-
nij.

Multos cō-
uertit.

Videns itaque vir beatissimus Ecclesiam Dei crescere, & certantibus studijs ad vota perfectionis accendi, duplicem viam ad profectum religionis instituens, monasteria construere cœpit, vt ad fidem catholicam populi non tam Ecclesiastica gratia, quàm monachorum ac virginum congregationibus, raperentur. Volens ergò vtriusque professionis ordinem regulariter obseruari, idoneum vtrique magisterium studuit adipisci: misitque in Cassinum montem Sturmij discipulum suum, virum genere & moribus nobilem, vt in monasterio, quod beatus pater Benedictus instituit, disciplinam regularem, & vitam moresque monasticos agnosceret: pastorque futurus, discipulus fieret: atque in sua subiectione disceret, quomodo alijs præesse debuisset. Similiter & in patriam cum epistolis legatos direxit ad Tertiam Abbatissam, cuius in præcedentibus mentio facta est: deprecans, vt ad solatium suæ peregrinationis, atque ad auxilium legationis sibi iniunctæ, transmitteret ei Liobam virginem, quam fama sanctitatis & doctrina virtutum, tunc per longinqua terrarum spatia diuulgârat, & laude celebri multorum ora repleuerat. Eius itaque abscessum mater congregationis molestissimè quidem ferebat, sed tamen quia diuinæ dispensationi resistere non potuit, beato eam viro, sicut rogauerat, cum honore direxit, vt somnij, quod olim viderat, interpretatio vera fuisse probaretur. Quam, cum venisset,

Cap. 10.

vide lector
quid confe-
rant mona-
stera, quæ
hodie ener-
unt fidei
cueriores.

S. Lioba ve-
nit in Ger-
maniam.

vir Deo plenus cum summa veneratione suscepit, diligens eam non tantum propter affinitatem, qua sibi ex materno sanguine iungebatur, quantum propter sanctitatem vitæ & sapientiæ doctrinam, qua plurimis & verbo profuturam nouerat, & exemplo.

Cap. II.

Præfatur
monialibus
in Bifchoffs
heim.

Virtutes c.⁷
& doctes.

deest, * par-
cè, aut ali-
quid tale.

Cap. II.

deest, * arti-
um, vt vide-
tur.

Eius erudi-
tio.

Prudentia.

Moderatio.

Nota sanè
remiram
in virginè.

Pfal. 120.
Cant. 5.

Cap. 13.
Inignis hu-
mitas.
Hospitali-
tas.
Iohan. 13.

Igitur, sicut desiderauerat, monasterijs custodiam & regularis disciplinæ normam instruit: & monachis quidem Sturmii Abbatem prætulit: Liobam verò virginem, spiritalem virginum matrem esse decreuit: statuitque ei monasterium in loco, qui vocatur Bifchoffsheim, vbi non paruus ancillarum Dei numerus collectus est: quæ ad exemplum beatæ magistræ, cælestis disciplinæ studijs instituebantur, & intantum doctrina eius proficiebant, vt plures ex illis, postmodum magistræ fierent aliarum: ita vt nulla, aut etiam rara, in illis regionibus essent monasteria fœminarum, quæ non discipularum eius magisteria desiderarent. Erat enim magnarum virtutum fœmina, & ita in arrepti propositi vigore roborata, vt nec patriæ, nec suorum meminisset affinium: sed omne studium erga id, quod cœperat, exercebat, vt videlicet semetipsam Deo irreprehensibilem exhiberet, & omnibus sibi obtemperantibus, in verbo & conuersatione forma salutis existeret. Cauebat semper, nè alias doceret, quod ipsa non fecisset. Nihil quippè arrogantia, nihil superbia de eius, sibi moribus usurpauit: sed sine personarum acceptione omnibus se affabilem ac beneuolam exhibuit. Erat ad spectu angelica, sermone iucunda, ingenio clara, consilio magna, fide catholica, spe patientissima, charitate diffusa. Et cum lætam semper faciem præferret, nunquam hilaritate nimia resoluta est in risum. Maledictionem ex eius ore nullus vnquam audiuit: iracundiæ illius sol testis nunquam occubuit. Cibi autem & potus vsus, cum alijs summa humanitate exhiberet, ipsa * sumpsit. Vnde & caliculus eius, vnde bibere solebat, pro quantitate sui, Dilectæ paruus, à fororibus vocabatur.

Lectionis studio tanta diligentia incubuit, vt nisi orationi vacaret, aut alimento vel somno corpusculum reficeret, nunquam diuina pagina de manibus eius abscederet. Nam cum ab ipsis infantie rudimentis Grammatica & reliquis liberalium * studijs esset instituta, tanta meditationis instantia spiritalis scientiæ perfectionem conabatur assequi, vt consentiente cum ingenio lectione, duplicato nature & industriæ bono, eruditissima redderetur. Veteris enim ac noui Testamenti codices sagaci mente perlustrans, diuina præcepta memoriæ commendabat. Sed & dicta sanctorum patrum, & decreta Canonum, totiusque Ecclesiastici ordinis iura, plenitudini perfectionis adiecit. Discretionem in omni actu ac dispositione sua magnopere seruauit, & rerum faciendarum finem semper attendit: nè fortè inconsultè cepta, postmodum imperfectione sua pœnitentiam sibi generarent. Et quia ad orationis studium & lectionis industriam, mentis intentionem sciebat esse necessariam, in vigilando, sicut & in cæteris virtutum studijs, modum tenere consuevit. Nam licet semper modicum, tota tamen ætate post prandium tam ipsa, quam cunctæ sibi subiectæ sorores pausabant, nec vlli earum indiscretè vigilare volenti consensit. Dixit enim, adempto somno sensum adimi, maximè legendi. Sed & illi, siue in nocte, seu meridie dormienti, sanctam scripturam iuxta lectum eius legi, semper mos erat. Quod officium puella iuniores sine molestia per vices implebant: & mirum dictu, nullum sermonem aut etiam syllabam in legendo transire poterant, quin statim ab illa, quantum dormiente, corripenterentur. Nam sicut eadem ipsa, quibus id officij deputatum erat, postea fatebantur, sepe cum eam grauius soporari conspicerent, ex industria tentando, in lectione falebant, sed nunquam irreprehensè euadere poterant. Nec tamen mirum, quia dormiens falli non valuit, cuius cor possidebat, qui non dormiet, Israël custodiens: & quæ cum sponsa in Canticis canticorum dicere potuit: Ego dormio, & cor meum vigilat.

Virtutem verò humilitatis tanto studio custodiuit, vt cum merito sanctitatis & ordine magisterij cæteris esset prælata, omnium se vltimam fore corde crederet, voce proferret, & habitu demonstraret. Hospitalitatem autem peculiari obseruatione tenuit. Omnibus enim sine vlla exceptione personæ domum præbuit, & conuiuium ieiuna mater exhibuit. Pedes omnibus, manibus suis lauit, Dominicæ institutionis custos & magistra. Dum hæc gereret virgo Christi, quibus omnium in se prouocabat affectum, inimicus omnium Christianorum diabolus, impatienter ferens tantas in ea virtutum glorias, & tam præclara discipularum eius augmenta profectuum, fordidis

fordidis eas cogitationibus & carnalis concupiscentiæ illecebris incessabiliter impugnat, tentans si quanlibet earum ab arrepti vigore propositi potuisset auertere. Sed cum conatus suos orationibus atque ieiunijs castè viuientium frangi conspiceret, ad alia se callidus insidiator argumenta conuertit, vt saltem vel bonam earum famam vitando corrumpere, qui integritatem, peruersâ suggerendo, violare non poterat.

Impugnatur à cogitationibus carnis.

Erat ergò ibi quædam pauperula, debilitate contracta, quæ ad portam monasterij iacebat, eleemosynam accipiens: cui quotidie à mensa Abbatissæ statutus dabatur victus, & à singulis sanctimonialium vestes & alia quælibet necessaria pro diuini amoris intuitu præbebantur. Contigit autem post dies aliquot, vt decepta suggestionibus diabolicis, turpitudinē fornicationis incurreret. Cumque intumescente vtero, conceptum foetum celare non posset, crimen admissi sceleris simulata infirmitate contexit. Instante autem partûs tempore, progenitum infantulum panniculis inuoluit, & in stagnum fluminis, quod per medium loci eius influebat, nocturno tempore exposuit, malis videlicet mala adijciens. Nam stupro homicidium, & aquæ contaminationem coniunxit homicidio. Die autem facta, cum ad hauriendam aquam mulier quædam venisset, conspecto infantili cadauere, factum exhorruit: scemineoque accensa furore, villam omnem inordinato clamore compleuit, & sanctis virginibus cum indignatione improperans ait: O quàm casta congregatio, quàm gloriosa conuersatio virginum, quæ sub velo positæ, filios pariunt, matrum pariter ac presbyterorum fungentes officium, eosdem, quos generauerint, ipsæ baptizant. Non enim, ô ciues, molendi vîsibus tantum hanc stagnâstis aquam, sed nouo huic & inaudito baptismati nescientes præparâstis. Nunc ergò rogare eas, quas virginum appellatione sublimare soleris, vt tollentes cadauer de flumine, nobis aquâ reddant vîsibilem. Videte, videte, quæ ex monasterio desit, & eam scelus hoc perpetrâsse cognoscite. Ad hanc vocem plebs tota cômota est: omnis ætas, omnisque sexus quasi ad spectaculum vno agmine cucurrit, vidensque nefas, facinus exhorret, ac virgines sacras derestatur.

Cap. 14.

Diabolus nicitur sanctarum virginum tamâ cõtaminare

Hoc nempe voluit diabolus.

Cum autem Abbatissâ, audito tumultu, rem gestam comperisset, conuocatis sororibus causam exposuit, nullamque ex eis præter Agatham deesse cognouit: quæ ante paucos dies à parentibus suis vocata, pro quadam necessitate ad domum eorû cum licentia perrexit. Hanc itaque misso nuncio sine mora reuocauit, tantæ infamiæ notam diutius ferre non valens. Quæ cum venisset, causamque sceleris sibi imputari cognosceret, respiciens in cælum, ingemuit, & ait: Deus omnipotens, qui omnia nôsti, antequam fiant, & quem nullum latet secretum, quique Susannam in te confidentem, de falso crimine liberâsti: ostende misericordiam tuam super hanc congregationem, in tuo nomine collectam, & nè patiaris eam propter peccata mea foedo rumore maculari: sed illam, quæcunque hoc nefas commisit, ad laudē & gloriam magni nominis tui, dignare & detegere, & publicare. Quo audito, mater venerabilis de eius puritate iam secuta, præcepit omnibus oratorium ingredi, & extensis in Crucis modum brachijs stare, quoadusquè singulæ Psalterium totum ex ordine psallendo complerent: & deinde per tres vices in die, hoc est, tertia hora, & sexta, & nona, vexillo Crucis elato, cum litanijs monasterium circuire, & pro purgatione sua diuinam misericordiam inuocare. Quod cum fecissent, & in hoc ordine iam bis expleto, hora nona omnes ecclesiam intrarent, cunctusque populus pariter congregatus adesset, beata virgo Lioba perrexit ad altare, & stans ante Crucē, quæ iam tunc tertio portanda parabatur, extendit manus in cælum, & cum gemitu ac lachrymis precabatur, dicens: Domine Iesu Christe, Rex virginum, integritatis amator, inuictissime Deus, ostende virtutem tuam, & libera nos ab hac infamia: quia impropria impropertantium tibi ceciderunt super nos. Hoc cum dixisset, mox miserrima pauperula illa, antiqui hostis & captiua pariter & ministra, dæmonio repletur, & quasi flammis circumdata, nomen inuocat Abbatissæ, crimenque quod commiserat, confitetur. Tum verò in cælum clamore sublato, plebs omnis obstupuit miraculo: ancillæ Dei fleuere præ gaudio, & in commune ab omnibus vno ore meritum Liobæ virginis, & Christi Saluatoris potentia prædicatur. Factum itaque est, vt nomen virginale, quod diabolus sinistra fama obruere conatus est, magis claresceret, & celebris vbiqûe laudaretur. Misera tamen illa purgari non meruit, sed vsque ad finem vitæ suæ, ius in ea potestatis suæ inimicus obtinuit. Plura quidem signa per famulam

Cap. 15.

Dan. 19.

Totû Psalteriû sacræ virginis legunt extensis brachijs.

Proditur scelestissimi dæmonis commentû.

Castigatur fornicaria.

suam Deus antè iam fecerat, sed eorum notitiã secreti obumbratio suppressit. Hoc autem in Germania primùm factum est: & idè celebre, quia publicum fuit.

Cap. 16.

Alio autem tempore, cum ad tradendam discipulabus suis lectionem diuinam more solito confedisset, ex vna parte villæ fortuitum exarsit incendium: quod consumptis domibus, quæ vel paleis, vel palustri tegebantur arundine, ad monasterium, in quo virgo sancta cum famulabus Dei manebat, flabris stimulantibus ferebatur: & grassante igne, non ædificijs solum, verum etiam iumentis atque hominibus ipsis interitum minabatur. Tum verò trepidantis populi confusus clamor attollitur, concursus omnium ad Abbatissam conuolat: rogant vt periculo, quod instabat, precibus sanctis occurreret. Illa autem, vt erat mentis patientissimæ, turbatis omnibus, fidei præsumptione nihil mouebatur: sed iussit, vt ex superiori parte fluminis, quod per medium monasterium currebat, haustam sibi aquam in concha celeriter afferrent. Quam sine mora allatam, sale, quod à sancto Bonifacio benedictum, indefinenter secum habebat, adpersit, dicens: Ire, & hanc aquam in flumen refandite, omnisque populus ab eo loco deorsum hauriat, & contra impetum sæuientis incendij certatim mittat. Quod cum fecissent, omnis illa igni violentia, quasi cælitus immisso imbre, ita restincta est, vt nihil ædificiorum postea prorsus attingeret. Quo miraculo plebs omnis atronita, ad laudem Dei conuertitur, qui per fidem & orationes famulæ suæ tam sublimiter eos à tanto discrimine liberauit.

Nota de fa-
le benedi-
cto, stupen-
dum mira-
culum.

Cap. 17.

Illud etiam virtutibus eius annumerandum esse non dubito, quòd cum die quadam tempestas sæua, atque aëris nimia perturbatio fuisset exorta, fulgura facta, ventique vehementes vndique ferebantur, & tenebrarum caligo cælum diemque nubium nocte subduxit, coruscationes quoque valde terribiles, & fulgura crebrò demissa, terrorem nimium mortalibus inferrent: populus omnis pauore cõcutitur, ac primùm pecora, nè pereant, intrà tura domorum cogunt. Deindè ingrauescente discrimine, mortisque sæuitiam minitante, cuncti desperatione viuendi in ecclesiam confugiunt, & obferatis vndique foribus, terribile iudicium Dei, quod imminere putabant, pauidi præstolabantur. Quibus turbatis, & voce confusa concrepantibus, sancta virgo occurrès, indicit patientiam, pollicetur securitatem, secumque eos orationi incumbere adhortatur, & sine mora toto corpore ante altare ipsa prosteratur. Interea sæuit tempestas, & ventorum furorem domorum tecta non sustinent, crebrisque fulminum ictibus terra tremiscit, tenebrarum quoque densitas, & continua coruscationum per fenestras irruptio, maximum timidis horrorem ingeminat. Tum populus omnis tanti terroris immanitatem non ferens, ad altare cucurrit, & beatam virginem ab oratione excitat periculis opponendam, primaque eam Tecla confanguinea eius, his verbis adorfa est: O dilecta, dilecta, in te spes populi huius, in te votorum summa consistit. Surge ergò, & pro nobis Dominam tuam sanctam Dei genitricem inuoca, vt eius intercellione, ab huius tempestatis discrimine liberemur. Ad hæc vocem illa ab oratione surrexit, & quasi ad colluctationem vocaretur, cappam, qua erat induta, abiciens, fores ecclesiæ confidenter aperuit, atque in limine consistens, signo sanctæ Crucis edito, furenti tempestati nomen summæ maiestatis opposuit: extensisque manibus in cælum, terno clamore Christi clementiam inuocauit, & per intercellionem ac merita sanctæ Mariæ virginis, propitium cum populo suo velociter adesse precabatur. Confessum igitur adest diuinitas, tonitrua conquiescunt, venti contrarij ad dissipandam nubium densitatem ministeria conuertunt, omnisque illa aërum tenebrositas mox in duas partes diuisa, & in semetipsam relapsa, tranquillitatem & serenitatem, apparente sole, reduxit. Ità virtus diuina, & ancillæ suæ sibi fideliter seruientis merita declarauit, & populis inopinatam securitatem, depulso timore, concessit.

Horrida tẽ-
pestas præ-
sentè omni-
bus mortẽ
intentat.

Mariã Vir-
ginem con-
tra tempe-
stare S. Lio-
ba inuocat.

Vide quid
possit inter-
cessio ma-
tris Dei.

Cap. 18.

Hoc etiam, quod inter gesta eius clarum fuisse ac memorabile constat, præterire silentio impium puto. Quædam nanque ex sororibus monasterij eius, nomine Vuilelsvind, vitæ merito & morum probitate laudabilis, magna corporis infirmitate vexabatur. Morbo enim laborabat, quem medici hæmorrhoidem vocant, & profluente sanguine per secreta naturæ, grauissimo intestinorù dolore cruciabatur. Crescente igitur languore, & per dies augmèta capiente, vires corporis deficiunt, adèd vt nec se in latus aliud vertere, nec de lectulo surgere, nec pedibus incedere sine alterius sustentatione potuisset. Cumque iam præ fœtoris magnitudine in cõmuni cella monasterij manere non posset, parentes eius, qui in vicino habitabant, petita & accepta licen-

Monialis
quædam gra-
uiter infir-
mar.

licentia, feretro eam imposuerunt, & trans flumen, quod vocatur Tubera, in domū suam portauerunt. Nec multò post, inualecente morbo, venit ad extrema: & cum iam vltima corporis parte præmorta, solus vitalis flatus palpitaret in corpore, inuitatur à parentibus Abbatissa, nõ vt visitaret infirmã, sed vt precibus suis Deo transitum eius commendaret. Quæ cum venisset, accedens ad lectum, quem multitudo vicinorum plangens vallauerat, iussit auferri velamen: (Erat enim ex more cadauerum iam linteo cooperta.) Quo ablato, pectus eius manu contrectans: Nolite, ait, flere: quia anima illius adhuc in ipsa est. mittensque ad monasterium, iussit cochlear paruum, quo ipsa ad mensam vti solebat, cum festinatione afferri: & allatum sibi lac benedixit, atque in os iacentis guttam cum cochleare stillauit: cuius tactu intrinsecus guttur & vitalia ita conualuerunt, vt statim & linguam ad loquendum, & oculos ad videndum moueret: tantaque celeritate remedium cæleste succurrit, vt sequenti die cibo confortata, vires reciperet, atque ante diem septimum pedibus proprijs ad monasterium ambularet, de quo prius in lectica portabatur. Pluresque post eam vixit annos, atque in regione Thuringorum post obitum venerandæ virginis, vsque ad tempora Ludouici regis Francorum sana & incolumis in Dei seruitio mansit.

Tubera, die
Tuber.

Reuiuiscit
iam penè
mortua.

Talibus ergo virtutum signis fides in populis succensa feruebat, & crescente religione, creuit simul & mundi contemptus. Multi enim nobiles & potentes viri filias suas Deo in monasterio sub perpetua virginitate seruituras tradiderunt: multaque matronæ, relicta seculari conuersatione, castitatem profitebantur, & suscepto velamine sacro, monasticam vitam elegerunt. Quibus virgo sancta ad summa virtutum veniendi & verbo viam præbuit, & exemplo.

Cap. 19.
Crescit monastica religio, & cum ipsa mundi cõtempus.

Interea beatus Bonifacius Archiepiscopus in Frisiam ire parans, gentemque paganis ritibus deditam, atque infidelitatis morbo decubantem, cælesti medicina visitare decernens, vocauit Lul discipulum suum, qui postmodum in Episcopatu successit, & ei singula, prout voluit, commendauit: & generaliter quidem illi curam credentium populorum, ac prædicationis instantiam, structuramque ecclesiarum, à se per diuersa loca inchoatarum, iniunxit: specialiter autem de monasterio Fuldensi, quod cum autoritate Zachariæ Papæ, & cum fauore Carlomanni regis Austriæ, in vastissima solitudine saltus Boconix ipse construxerat, præcepit, vt quia monachi locum illum inhabitantes pauperes erant, & necdum alia habebant seruitia, sed solo manuum suarum labore visitabant, ædificium fundatæ iam ibi ecclesiæ ad perfectionis terminum deduceret, atque post mortem suam corpus eius illic sepeliendum transferret. Cumque hæc & alia huiusmodi ei mandata dedisset, accessit ad se Liobam virginem exhortatus est, terram peregrinationis suæ non deserre, nec in assumpti propositi vigore lassescere: sed quotidie bonum, quod cœperat, omni studio ampliare: dicens ei, corporis fragilitatem non esse considerandam, nec prolixa ætatis spatia computanda, nec arduum virtutis finem, nec grauem existimandum perueniendi laborem: præsertim cum huius temporis spatia ad æternitatem comparata, breuia sint, & non sint condignæ passionis præsentis temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Commendauit autem illam Lul Episcopo & senioribus monachorum supradicti monasterij, qui aderant, monens eos, vt cum honore & reuerentia curam eius agerent: suæque voluntatis esse affirmans, vt post obitum eius corpus illius ad ossa sua in eodem sepulcro poneretur, quatenus pariter diem resurrectionis expectarent, qui pari voto ac studio in vita sua Christo seruierant. Quibus dictis, dedit ei cucullam suam, rursus eam admonens atque contestans de non relinquendo peregrinationis suæ loco. Et sic præparatis omnibus, quæ in itinere erant necessaria, in Frisiam perrexit. Vbi cum non paruum gentis illius portionem Christo acquisisset, labores suos glorioso cõsummauit martyrio: corpusque eius translatum est Fuldam, & ibi, sicut antè præceperat, digno honore sepultum.

Cap. 20.

S. Lulli vita habetur inf. 16. Octobr.

for. Austriæ.

Rom. 2.

S. Bonifacius cæditur in Frisia, vi. de eius vita lunij 5.

Cap. 21.

Beata autem virgo Lioba immobilis in opere Dei permansit, non terram hæreditare cupiens, sed cælum. vnde ad finem propositi cum omni labore tendebat. Seminabatur verò de ea fama laudabilis, & odor sanctitatis ac sapientiæ, cunctorum in se traxit amorem. Erat enim omnibus, qui eam nouerant, & ipsis quoque regibus honorabilis. Nam Pipinus Rex Francorum, & filij eius Carolus & Carlomannus, omni eam veneratione coluerunt: & præ cæteris maximè Carolus, qui post mortem patris, defuncto fratre, cum quo & ipse paucis annis regnauerat, imperij gubernacula

solus

Laus Caroli Magni. solus obtinuit: vir sanè Christianissimus, & verè imperio dignissimus, atque omnibus retrò gentis illius regibus fortitudine & sapientia meritò præferendus, qui ità fidem Catholicam diligebat, vt cum omnibus imperaret, Dei famulos & ancillas sublimi humilitate veneraretur. Hic itaque religionem Dei virginem, ad se frequenter inuitatam, cum magna reuerentia suscepit, & dignis muneribus honorauit. Sed & Regina Hildegardis puro eam venerabatur affectu, atque ità vt animam suam diligebat: voluitque, vt assiduè secum maneret, quatenus ad viam vitæ verbis eius profiteret & exemplis. Sed illa vt veneni poculum, ità palatinum detestabatur tumultum. Amabant eam principes, suscipiebant proceres, Episcopi cum exultatione amplectebantur. Et quia erat in scripturis eruditissima, atque in consilio prouida, verbum vitæ cum ea conferebant, & instituta Ecclesiastica sæpè tractabant. Illa verò omnem sollicitudinem erga id, quod cœperat, exercebat, & monasteria puellarum, quasi ductrix spiritualium tyronum visitans, certantibus studijs æmulantes, ad perfectionis gloriam prouocabat.

Cap. 22. Interdum etiam & ad monasteriū Fuldensium monachorum causa orationis venire solebat, quod nec prius, nec postea vlli vnquam fœminarum concedi potuit: **Illi soli patet aditus in monasteriū Fulde.** quia loco illi, ex quo à monachis habitari cœptus est, fœmineus negabatur ingressus. Tantum autem huic soli concessus est propter hoc, quod sanctus martyr Bonifacius eam senioribus eorum commendauit, corpusq; illius ibi sepeliendū decreuit: cuius tamen aduentus hoc ordine moderabatur. Relictis enim in vicina cella discipulis ac pedisequis suis, ipsa cum vna cæteris maturiore monasterium diurno tantum tempore intrauit, & post orationem, completa cum fratribus collatione, noctibus semper ad discipulas suas, quas in cella dimiserat, reuertebatur. Cum autem senuisset & proeuctioris iam esset ætatis, ordinatis omnibus, quæ sub cura sua habuit, monasterijs, cum consilio Lul Episcopi venit in locum, qui vocatur Schonersheim, quatuor millibus à ciuitate Moguntia ad Africum distans: ibique cum famulabus Dei secum commorantibus mansitauit, ieiunijs & orationibus Deo seruiens nocte & die. Interea morante Rege Carolo in Aquensi palatio, misit ad eam Regina Hildegardis, deprecans vt ad se venire non grauaretur. Desiderauit enim videre eam, antequam de corpore migrasset. Quod illa quanuis moleste ferret, propter antiquam tamen familiaritatem consensit. Perrexit ergò, & cum ea, qua solita est, à Regina gratulatione esset suscepta, mox vt audiuit causas, pro quibus inuitata est, redeundi licentiam postulauit. Cumque propensius rogaretur, vt aliquot dies ibi maneret, abnuuit, ac solito affectuosius in amicam irruit, os, frontem, oculos deoscularans, inharere amplexibus, huiusmodi verbis salutata reliquit: Vale in æternum domina & foror dilectissima: vale animæ meæ porro preciosa. Christus creator & redemptor noster tribuat, vt nos in die iudicij sine confusione videamus: cæterum in hac luce mutuo nunquam ab hac die conspectu fruemur.

Venit in monasteriū Schonersheim. Reuersa est igitur ad monasterium, & post paucos dies corporis in eodem modo correpta, decedit in lectum. Cumque ingrauescente languore instare cerneret tempus dormitionis suæ, vocauit Torabertum venerabilem presbyterum, natione Anglum, qui ei indefinenter adhærens, cum reuerentia semper & amore seruebat: & accepto corporis & sanguinis Christi viatico, hominem exiit, ac creatori suo animam, quam dederat, mundam & immaculatam cum gaudio restituit. Obijt autē mense Septembris, quarto Calendas Octobris: corpusque eius Fuldensis monachi susceptum, cum prosecutione nobilium personarum, venerabiliter ad monasterium suum transfulerunt. Recordati sunt itaque seniores eorum, dixisse sanctum Bonifacium, quod sua esset voluntatis, vt corpus illius ad ossa sua poneretur: sed quia meruebant sanctum sepulcrum beati martyris aperire, consilio inuito, sepeliunt illud ad plagam Septentrionalem altaris, quod ipse sanctus martyr Bonifacius ædificatum, in honorem Domini Saluatoris nostri, & sanctorum duodecim Apostolorum eius, dedicauerat. Post annos autem non paucos, à rectoribus loci illius ecclesia augustius ædificata, eum futurae consecrationi prepararetur, Eigel Abbas cum licentia Aistulphi Archiepiscopi, ossa eius transfudit, & in Australi porticu iuxta memoriam sancti Ignatij martyris posuit: vbi sepulcro condita, miraculis viuunt & gloria. Multi enim fide pleni, ad tumulum eius diuina beneficia sæpè experti sunt: ex quibus quædam, quæ ad præsens animo occurrunt, sobriè & fideliter legentibus pandere curauit.

Cap. 23. **Infirmitur.** **Christo animam reddit immaculatam.** Quidam nanque vir ferreis circulis per lacertos ad nudum corpus tam angustè con-

Miracula ad sepulcrum eius.

Cap. 24.

constrictus erat, ut ex utraque parte caro supercrescens, ferrum propè obtegeret. Ex quibus vnus de altero brachio antè iam deciderat, cuius vestigium cicatrix obducta manifesto retulit indicio. Hic ergò in ecclesiam veniens, memorias sanctorum per singula altaria orando circuiuit. Cumque venisset ad sepulcrum sanctæ virginis, & ibi orationi incumberet, occulta quadam vis circulum ferreum, expulsis clauis, extendit, ac de brachio cum non modico sanguine eiecit. Ille autem gaudens & exultans, gratias referebat Deo, quòd cum per merita beatæ virginis absoluere dignatus sit, quem propter peccata vique in illum diem nexus ferrei ligauerunt.

Ferreum li-
gamè rumpitur.

Alter verò de Hispania erat: qui peccatis exigentibus, pœnæ tali addictus est, ut horribiliter quateretur tremore omnium membrorum. Cuius passionis incommodum, sicut ipse retulit, in Ibero flumine contraxit. In qua deformitate oculos ciuium suorum non sustinens, vbicunquè ei ire visum est, per diuersa sanctorum loca vagabatur. Peragrata itaque omni Gallia atque Italia, Germaniã ingressus est. Vbi cum nonnulla monasteria causa orationis adisset, Fuldam venit, mansitque ibi tribus diebus, in hospitali peregrinorum susceptus, ecclesiam frequentans & orans, ut iam sibi placaretur Deus, ac pristinam restitueret salutem. Cumque die tertia oratoriũ intrasset, altaria cuncta orando circuiens, ad memoriam sanctæ virginis ex more peruénit: & oratione ibi completa, cryptam occidentalem, super quam corpus sancti Bonifacii martyris quiescit, ingressus est, ac prostratus in oratione, dormienti similis iacuit, non tamen tremens, sicut etiam per somnum solebat. Quod cernens vir venerandus Firmadus presbyter & monachus, qui propter infirmitatem suam ibi sedebat, & stare non poterat, obstupuit, & quibusdam eum erigere volentibus prohibuit, potiusque euentum rei expectandum esse indicauit. Interea subito surrexit homo, & non tremebat, quia sanatus erat. Interrogatus ergò à presbytero (quoniam linguæ eius, eò quòd esset Italus, notitiam habebat) retulit se per excessum mētis vidisse virum veneranda canitie, stola pontificali indutum, quem comitabatur puella quadam in habitu Nonnaico: quæ se apprehensum erigeret, & pontifici ad benedicendum offerret. Cuius pectori cum pontifex signum Crucis Christi imprimeret, nigerima auis instar merulæ de sinu illius per capitium tunicæ egressa, mox ut terram contingeret, in gallinam conuersa sit: ac deinceps in speciem deformis ac teterrimi homunculi transformata, per gradus Aquilonaris introitus cryptam egressa sit. Hanc autem sanitatem quin sanctæ virginis orationes & merita beati martyris à Domino obtinuerint, nulli Christiano dubitare fas est. Qui licet non in vno sepulcro, vno tamen loco quiescentes, eadem pietate, qua, dum pariter in carne vixerunt, miseris subuenire solebant, nunc in cælesti claritate cum Christo manentes, eorum intercessionem quærentibus patrocinari non cessant. Multa quidem & alia signa Deus per sanctæ virginis orationes sæpè operatus est, quæ, nè fastidium prolixitate narrationis lectori faciam, prosequi omitto. Hæc autem duo quia plerique fratrum adhuc viuentes se vidisse celebri sermone testantur, & ego ipse eo tempore, quo fiebant, illis aderam, propter certitudinem conscripsi, ad laudem & gloriam nominis Domini nostri Iesu Christi, qui glorificantes se glorificat, & seruientibus sibi non tantum regna cælorum, sed etiam in hoc seculo honoris tribuit nobilitatem: Cui est gloria cum patre & cum spiritu sancto per infinita secula seculorum, Amen.

Cap. 25.

Curatur ho-
mo mēbro-
rum omniũ
tremore ve-
xatus.

Viso eius.

1. Reg. 2.

MAR